

ด่วนที่สุด
ที่ วธ ๐๔๐๑/๓๗/๑๖

สว. ๔๙๔
วันที่ 15 ก.ย. ๖๐
เวลา 14:30 น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส25390 ก.ร. ก.ล.๖๖
รับที่ : ธ13756/60 ก.ธ.
วันที่ : 15 ก.ย. 60 เวลา : 14:24

กระทรวงวัฒนธรรม
๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง
กทม. ๑๐๓๑๐

๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง รายงานการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. วิดีทัศน์การดำเนินงาน จำนวน ๑ แผ่น
๓. เอกสารประกอบการพิจารณา จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยกระทรวงวัฒนธรรมขอเสนอรายงานการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พร้อมวีดิทัศน์ประกอบการนำเสนอในการประชุมคณะรัฐมนตรี มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นี้ เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร) กำกับการบริหารราชการกระทรวงวัฒนธรรม ได้เห็นชอบให้นำเสนอเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว

กระทรวงวัฒนธรรมขอเรียนเสนอ ดังนี้
๑. เรื่องเดิม

๑.๑ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (Historic City of Ayutthaya) หรือกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานีของไทยที่เจริญรุ่งเรืองในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๓ รวมระยะเวลาการเป็นราชธานียาวนานถึง ๔๑๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครองแผ่นดินสืบต่อกันมา ๓๓ พระองค์ จนสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ หลังจากนั้นย้ายศูนย์กลางมาที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพมหานครตามลำดับ ความรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยายังปรากฏร่องรอยหลักฐานที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันอันแสดงถึงอารยธรรมความเจริญต่างๆในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี

๑.๒ ความเป็นมาของงานโบราณคดีและการอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้พระยาโบราณราชธานินทร์ สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลกรุงเก่าดำเนินการสำรวจขุดแต่งและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายในพระราชวังหลวงแห่งกรุงศรีอยุธยารวมทั้งสงวนที่ดินเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาไว้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินห้ามบุคคลถือสิทธิครอบครอง จัดตั้งอยุธยาพิพิธภัณฑสถานเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งแรกขึ้นที่พระราชวังจันทน์เกษม จัดแสดงโบราณวัตถุที่โรงม้า จากนั้น ราวปี พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๖๘ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้ตั้งกรมศิลปากรขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่มีหน้าที่บำรุงรักษาอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมสร้างสรรค์และเผยแพร่ งานศิลปะวิทยาการและวัฒนธรรมของชาติ

๑.๓ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลให้ดำเนินการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาหลายแห่ง อาทิ วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดพระศรีสรรเพชญ์ จากนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดเขตที่ดินพระนครศรีอยุธยาจำนวน ๑,๘๑๐ ไร่ เป็นเขตโบราณสถาน และปี พ.ศ. ๒๕๒๕ กรมศิลปากรจัดตั้งโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาขึ้นมาดูแลและบริหารจัดการโบราณสถานที่ประกาศขึ้นทะเบียนไว้ ๑,๘๑๐ ไร่

๑.๔ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (Historic City of Ayutthaya) ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกโดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ณ กรุงคาร์เธจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๔ ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานมรดกทางวัฒนธรรมโดยมีคุณสมบัติตรงกับข้อ ๓ “เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว” ถือเป็นโบราณสถานสำคัญที่สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับโลกนำมาสู่การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างงดงามจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญในการดูแลรักษาอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพที่ดีมีระเบียบเพื่อให้เมืองโบราณแห่งนี้คงอยู่อย่างมีคุณค่าสืบไป

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

กระทรวงวัฒนธรรมจึงขอรายงานการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นต้นแบบของการรักษาและพัฒนาแหล่งโบราณสถานสำคัญของชาติ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการอนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมของชาติ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

กระทรวงวัฒนธรรมขอให้พิจารณานำเรื่องดังกล่าวกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๐

๔. สำคัญ/ข้อเท็จจริง

กระทรวงวัฒนธรรมขอรายงานการดำเนินงานการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๔.๑ การอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากรจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่ออนุรักษ์ พัฒนา และปรับปรุงภูมิทัศน์โบราณสถาน ปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนปรับปรุงฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีแนวความคิดให้ชุมชนอยู่กับโบราณสถานอย่างเกื้อกูลกัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ มีระยะดำเนินการตามแผนแม่บท ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๗ – ๒๕๔๔ ในวงเงินงบประมาณ ๒,๙๔๖.๗๘ ล้านบาท ในการดำเนินงานได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล และงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชน เป็นเงิน ๘๖๒.๗๓ ล้านบาท การดำเนินงานเป็นไปตามแผนแม่บทฯ ในส่วนของงานโบราณคดี งานอนุรักษ์โบราณสถาน และงานปรับปรุงชุมชนบางส่วน แต่ยังไม่สำเร็จครบถ้วนทั้งหมด

๔.๒ การพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๖๐ กรมศิลปากรยึดแนวทางตามแผนแม่บทฯ ดำเนินการพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาสืบต่อมาภายใต้งบประมาณปกติ ประมาณ ๑,๓๐๐ ล้านบาท ภาคเอกชน ๖๗ ล้านบาท และองค์กรต่างประเทศ ๓๗ ล้านบาท งบประมาณดังกล่าวรวมที่ใช้ในการฟื้นฟูโบราณสถานจำนวน ๑๕๔ แห่งที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ด้วย ขณะเดียวกัน ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในการฟื้นฟูโบราณสถานที่ได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัย ได้แก่ โครงการอนุรักษ์โบราณสถานวัดราชบูรณะร่วมกับรัฐบาลสหพันธรัฐเยอรมนี โครงการฟื้นฟูบูรณะวัดไชยวัฒนารามร่วมกับรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาและกองทุนโบราณสถานโลก โครงการร่วมระหว่างกรมศิลปากรและสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพมหานคร ในการจัดประชุมสัมมนาวิชาการว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานอิฐและปูน การพัฒนาหลักสูตร และการฝึกอบรมนำร่องหลักสูตรช่างอนุรักษ์ ใช้งบประมาณจากต่างประเทศประมาณ ๓๐,๘๐๐,๐๐๐ บาท (สามสิบล้านแปดแสนบาทถ้วน) ดำเนินการจัดระเบียบร้านค้าบริเวณวิหารมณฑลพิตรและใกล้เคียง ใช้งบประมาณพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๗,๖๖๐,๐๐๐ บาท (ยี่สิบเจ็ดล้านหกแสนหกหมื่นบาทถ้วน)

๔.๓ การดำเนินงานตามมติที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก การประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ ๓๙ ณ กรุงบอนน์ สหพันธรัฐเยอรมนี วาระการประชุมที่ 39 COM 7B.71 เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ถึงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เรื่อง รายงานสถานภาพการอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

มีข้อเรียกร้องให้ราชอาณาจักรไทยดำเนินการในเรื่องต่างๆ ซึ่งกรมศิลปากรได้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการมรดกโลก และจัดส่งรายงาน เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

(๑) การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร และช่างฝีมือท้องถิ่นในการบูรณปฏิสังขรณ์มรดกโลกด้วยเทคนิคและวัสดุแบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านอาชีพ และฝีมือของช่างท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ด้านการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ของวัสดุก่อสร้างแบบดั้งเดิม

(๒) การจัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และการพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ระยะที่ ๒ เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่แหล่งมรดกโลกอย่างต่อเนื่อง มีศักยภาพในการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อการศึกษาและการท่องเที่ยว การจัดทำแผนปฏิบัติการที่ระบุแผนงานการอนุรักษ์โบราณสถาน การพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ การสนับสนุนงานวิจัยทางวิชาการและการท่องเที่ยว การส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์พร้อมกับทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ และยกระดับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการให้ดีขึ้น รวมทั้งการจัดทำร่างแผนแม่บทสำหรับการบูรณะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อันจะทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

(๓) จัดให้มีการประชุมสัมมนาวิชาการนานาชาติว่าด้วย “การอนุรักษ์โบราณสถานอิฐในแหล่งมรดกโลก” เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุมฯ นำไปสู่การนำเสนอวิธีการอนุรักษ์ในบริบทที่เกี่ยวข้องและการจัดการในขอบเขตที่กว้างขึ้นสำหรับแหล่งมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

(๔) การควบคุมการปลูกสร้างอาคารใหม่ในพื้นที่กันชนและพื้นที่อนุรักษ์สำคัญที่ยื่นขออนุญาตในปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพิจารณาว่าการก่อสร้างมีโอกาสส่งผลกระทบต่อคุณค่าความโดดเด่นอันเป็นสากลของแหล่งมรดกโลก (OUV) รวมไปถึงการก่อสร้างอาคารใหม่ของมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้กับเส้นทางคลองโบราณและประตูระบายน้ำอยู่ติดกับ พระราชวังโบราณส่วนที่เหลืออยู่ในโซนหลักของแหล่งมรดกโลก

นอกจากนี้ กรมศิลปากร ได้จัดทำรายละเอียดขั้นตอนการบูรณะหลังอุทกภัยที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบัน และที่จะดำเนินการต่อไปในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรที่ปรึกษา ICOMOS การดำเนินโครงการต่อเนื่องในการทำงานร่วมกันกับองค์กรระหว่างประเทศ โครงการบูรณะและการอนุรักษ์หลังอุทกภัยภายในแหล่งมรดกโลกโดยได้รับทุนจากรัฐบาลไทย และโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการป้องกันอุทกภัยและการบริหารจัดการน้ำ

ทั้งนี้ จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยสามัญครั้งที่ ๔๑ ระหว่างวันที่ ๒-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เมืองคราคูฟ ประเทศโปแลนด์ โดยราชอาณาจักรไทยได้รับการยอมรับ ความพึงพอใจ และได้รับคำชื่นชม ดังนี้

(๑) ได้รับการยอมรับในความพยายามในการปรับปรุงความสามารถของช่างพื้นถิ่นในการอนุรักษ์ด้วยการพัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรม

(๒) ได้รับความพึงพอใจในการจัดประชุมสัมมนานานาชาติ เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานประเภทอิฐ และการปรับปรุงแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และการพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

(๓) ได้รับความชื่นชมในการปกป้องคุ้มครอง ควบคุมการพัฒนาสิ่งก่อสร้างใหม่ในแหล่งทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ผ่านระเบียบกฎหมายต่างๆ

โดยมติที่ประชุมขอให้ราชอาณาจักรไทยดำเนินการต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสถานภาพการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาต่อไป (รายละเอียดตามเอกสารแนบ)

๔.๔ โครงการจัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ระยะที่ ๒ เป็นผลสืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการอำนวยการและควบคุมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ครั้งที่ ๑ /๒๕๕๙ โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร) เป็นประธานการประชุม และได้มีมติเห็นชอบให้กรมศิลปากรจัดทำแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ระยะที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙ โดยมีแนวความคิดการพัฒนาให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับโบราณสถานได้ ภายใต้กรอบเกณฑ์กฎบัตร อนุสัญญาแนวทางของคณะกรรมการมรดกโลก และไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ สำคัญในแผนแม่บทฉบับดังกล่าว ประกอบด้วย ๑) งานค้นคว้าศึกษาวิจัยโบราณคดี ๒) งานด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน ๓) งานควบคุมการใช้ที่ดินและปรับปรุงชุมชนปัจจุบัน ๔) งานปรับปรุงถนน คู คลองโบราณ ๕) งานการปรับปรุงภูมิทัศน์ ๖) งานประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว ๗) งานส่งเสริมรายได้ชุมชน ๘) งานส่งเสริมการจัดเทศกาลและการแสดง นอกจากนี้ ยังมีแผนจัดสร้างอาคารจัดแสดงเครื่องทองคำ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จะเป็นพิพิธภัณฑเครื่องทองที่สมบูรณ์แบบและสวยงามแห่งหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งแผนแม่บทโครงการจัดทำร่างแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาฉบับนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ คาดว่าจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีได้ภายในเดือนธันวาคม ๒๕๖๐

๕. ข้อเสนอของกระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมจึงขอเสนอรายงานการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พร้อมวิดิทัศน์ประกอบการนำเสนอในการประชุมคณะรัฐมนตรี มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระ โรจน์พจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

กรมศิลปากร

สำนักบริหารกลาง

โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๐๙๗๖

โทรสาร ๐ ๒๒๒๑ ๑๘๑๒